

Ulighed udjevnet; men jeg siger, at ethvert Lovforslag, som foreslaar en saadan Udjevning uden samtidig at indeholde en Tilkjendegivelse af, at man skal og maa give Erstatning derfor, maa jeg anse for at være af den Bestaffenhed, at ingen Regjering kan gaa ind derpaa, om man saa end vilde sige, at det er en reel Ret —, og det være mig tilladt her at henlede den ærede Forslagsstilleres Opmærksomhed paa, at han i sit Forslag ogsaa har taget det med, som aldeles utvivlsomt er en reel Ret. Jeg mener dermed de i Stedet for de Vedkommendes Bidrag til Præsten fastsatte Recognitioner, som ere approberede af Statsmagten; thi disse maa i alt Fald ubetinget siges at være en reel Ret, som de Vedkommende have erhvervet. Jeg skal frendelses minde det ærede Medlem om, at de allerfleste af de Eiendomme, som der her er Spørgsmaal om, have været i Statens Bærg og ere bleve solgte fra Staten med den Frihed for Tiende, som man nu tror ligesom at kunne tage bort. Jeg nærer ikke den mindste Tvivl om, at, dersom et Lovforslag af denne Bestaffenhed virkelig kunde tænkes at gaa igjennem, saa vilde man som sagt ikke alene tilspise enkelte Mænd et aldeles uberettiget Tab, men man vilde ogsaa i en ganske overordentlig Grad ryste den hele Retsbevidsthed og Retstilstand i Landet overfor faste Eiendomme. Saalange der derfor ikke i Forslaget foreligger i alt Fald en Tilkjendegivelse af, at der vil blive givet Erstatning for den Frihed, som man vil tage bort, saalænge anser jeg dette Lovforslag for at være af den Bestaffenhed, at det er umuligt for Regjeringen at forhandle derom.

Casse: Da den ærede Forslagsstiller indbragte sit Forslag her i Thinget, bemærkede han, idet han dengang kun udtalte sig i saa Ord, at han forbeholdt sig ved 1ste Behandling at udbrede sig videre derover. Jeg beklager, at den ærede Forslagsstiller ikke har gjort dette, og jeg beklager det af den Grund, at man maaste dog kunde have faaet noget Udbytte af hans Udtalelser, idet de vilde have viist, hvad egentlig Lovforslagets Mening er. Netop den Maade, hvorpaa den høitærede Snderrigsminister i dette Dieblit har yttret sig, viser, at det i alt Fald er blevet opfattet anderledes, end det efter sine Ord nærmest gaar ud paa. Den høitærede Snderrigsminister gif ud fra den Forudsætning, at det var rettet paa uden Erstatning at berøve Sædegaardene saavel som de fra Sædegaardene hidrørende Torder den Tiendefrihed, som de hidtil have nydt. Der er nu den Ting — tror jeg — hvori der her ligger en Feiltagelse, og det er, naar man siger, at Lovforslaget ikke vil give nogen Erstatning for den Afgift, som det gaar ud paa at rette; men idet jeg siger, at Lovforslaget netop gaar ud paa at give en Erstatning, vil jeg ikke tilbageholde den Ytring, at Maaden, hvorpaa denne Erstatning omtales, og

det, hvorfor den skal være Erstatning, er noget af det Betynderligste jeg endnu har set. Efter min Mening er i det Hele taget det foreliggende Lovforslag — jeg vil bruge et mildt Udtryk — noget saa aldeles Betynderligt, at det vil være mig vanskeligt at finde Noget, der kunde berøve det Væren for at være enestaaende; det er i sin Helhed af den Bestaffenhed, at jeg ikke kan Andet end ubetinget tiltræde, hvad der blev udtalt af den høitærede Minister. Jeg vil sige, at Gjennemførelsen af et Lovforslag, som dette vil tilfidesætte alle Hensyn til velbegrundede Rettigheder, og at det vil indeholde et utilstedeligt Indgreb i disse Rettigheder. Men jeg føler mig noget i Forlegenhed ved at begrunde de Udtalelser, som jeg nu bruger, nemlig fordi der i Lovforslaget finder en saare eiendommelig Sammenblanding Sted af det Indhold, hvorpaa det skal gaa ud, og af den Maade, hvorpaa det i det Hele taget indretter sin Ordning af det, der skal træde i Stedet for det bestaaende. Jeg kan derfor ikke uagtet jeg ønsker at gjøre det, fremstille for det høitærede Thing, at jeg har fuldkommen Ret til at sige, baade at det er et af de betynderligste Lovforslag i sin Form, som jeg vel kan tænke mig, og at det indeholder Brud paa velerhvervede Rettigheder; men jeg skal dog tillade mig at forsøge paa at gjøre dette klart, idet jeg maa bede det høitærede Thing ikke at finde Mangler i min Fremstilling, fordi jeg kommer til at drage flere Forhold sammen i Et. Den høitærede Minister bemærkede, at det at ville borttage den ved Lov hjemlede Tiendefrihed vilde være et stort Indgreb i velerhvervede Rettigheder. Men der er nu først den Betynderlighed ved det foreliggende Lovforslag; det har ikke eet Ord om, at det vil borttage den Tiendefrihed, som nu eksisterer; der er i Grunden ikke Noget, som antyder, at denne Tiendefrihed skal bortfalde. Men man kan jo sige: dette er ikke uheldigt ved Lovforslaget; det at man vil give Erstatning, vidner om, at man netop har villet ordne Forholdet saaledes, at Retsfærdighed og Billighed ikke skal lide derunder. Her vil jeg midlertid henlede det høitærede Things Opmærksomhed paa Indholdet af Lovforslaget. § 1 bestemmer, at Forpligtelserne skulle bortfalde for de Sædegaarde og de fra dem hidrørende Torder, som have Tiendefrihed, og den ærede Forslagsstiller fremstillede selv, hvori disse Byrder bestode, som man nu giver de Paagældende Adgang til at blive fri for imod at betale en overmaade klaffelig Afgift til Statskassen. Hvori bestaa midlertid disse Forpligtelser efter Loven? De bestaa, som den ærede Forslagsstiller bemærkede, dert, at de vedkommende Tiendefrie skal holde deres Tjenere — det vil altsaa efter Datidens Sprogbrug sige: Brugerne af Sædegaardsjordene — til at tiende retfærdig. Vil man nu holde sig til Lovforslaget, saa er det dog virkelig noget haardt, naar den ene af disse Forpligtelser skal estergives mod den — jeg gjentager det —